

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Kooperacja EFEKTYWNA
-SKUTECZNA

**UCZELNIA
KORCZAKA**

**Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji
usług społecznych na terenie 16 województw Polski**

CZY SAMORZADY SĄ GOTOWE NA ZMIANĘ? - rola i znaczenie JST w procesie DI

Szczyrk, 14.12.2023

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Kooperacja EFEKTYWNA
-SKUTECZNA

Zespół badania roli i znaczenia JST w procesie DI

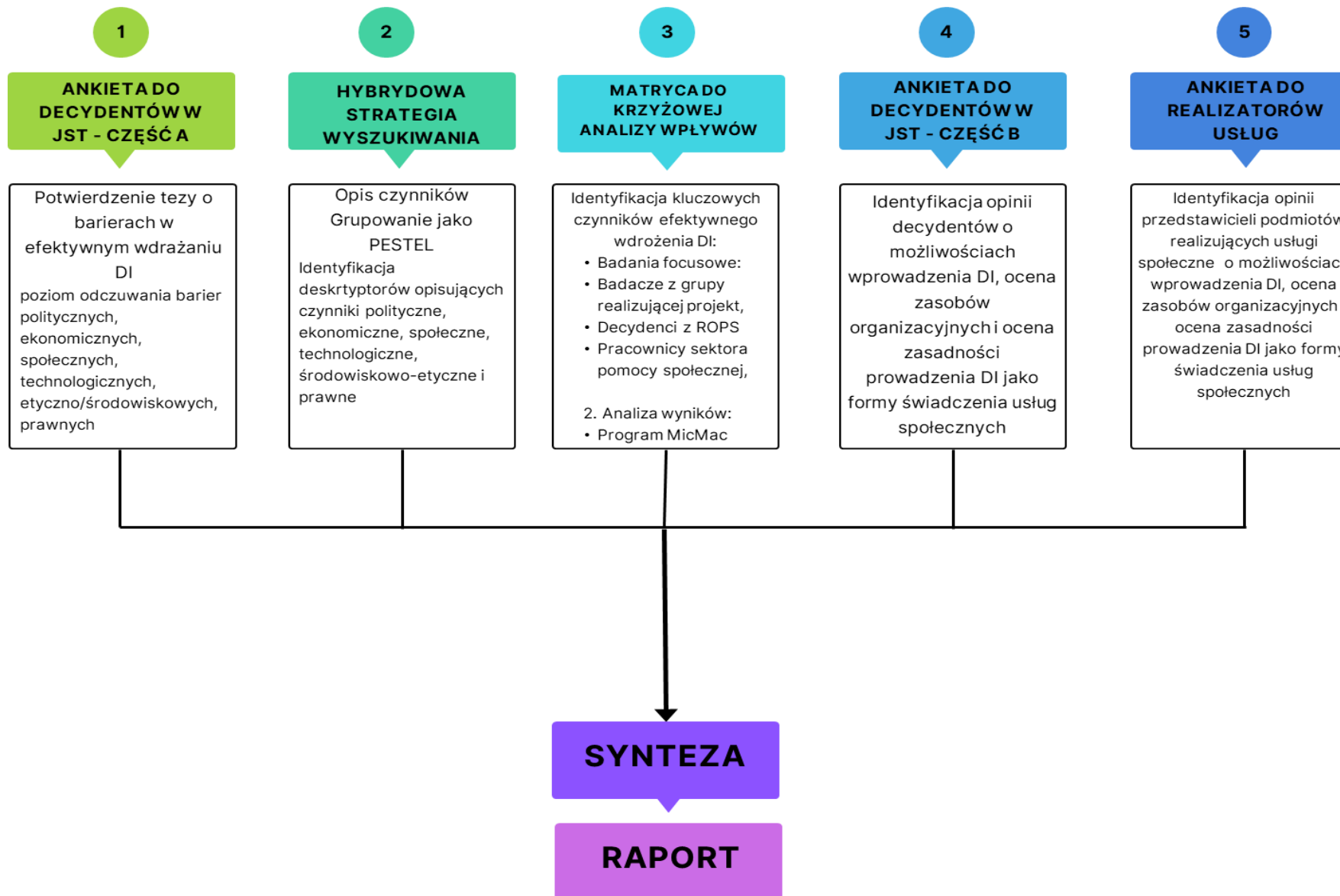
W UCZELNIA
KORCZAKA

**prof. dr hab. Aldona
Frączkiewicz-Wronka**
kierownik, badacz

dr Hanna Kelm
badacz

1. Cele podjętych badań

Cel 1: Potwierdzenie tezy o barierach w efektywnym wdrażaniu deinstytucjonalizacji

Cel 2: Identyfikacja deskryptorów opisujących czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne, technologiczne, środowiskowo-etyczne i prawne mające wpływ na wdrożenie i przebieg deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Cel 3: Identyfikacja kluczowych czynników mających wpływ na wdrożenie deinstytucjonalizacji usług społecznych – perspektywa badaczy, zarządzających i pracowników socjalnych.

Cel 4: Identyfikacja opinii decydentów w gminach o możliwościach wprowadzenia deinstytucjonalizacji, ocena zasobów organizacyjnych i stopnia przygotowania jednostki samorządu terytorialnego i działających na jej terenie podmiotów do redefiniowania polityki publicznej w zakresie bardziej środowiskowego świadczenia usług społecznych.

Cel 5: Identyfikacja opinii przedstawicieli podmiotów realizujących usługi społeczne o możliwościach wprowadzenia deinstytucjonalizacji w podmiotach, w których pracują na terenie województwa śląskiego, w tym ocena zasobów organizacyjnych i ocena zasadności prowadzenia deinstytucjonalizacji jako formy świadczenia usług społecznych.

3. Techniki badawcze

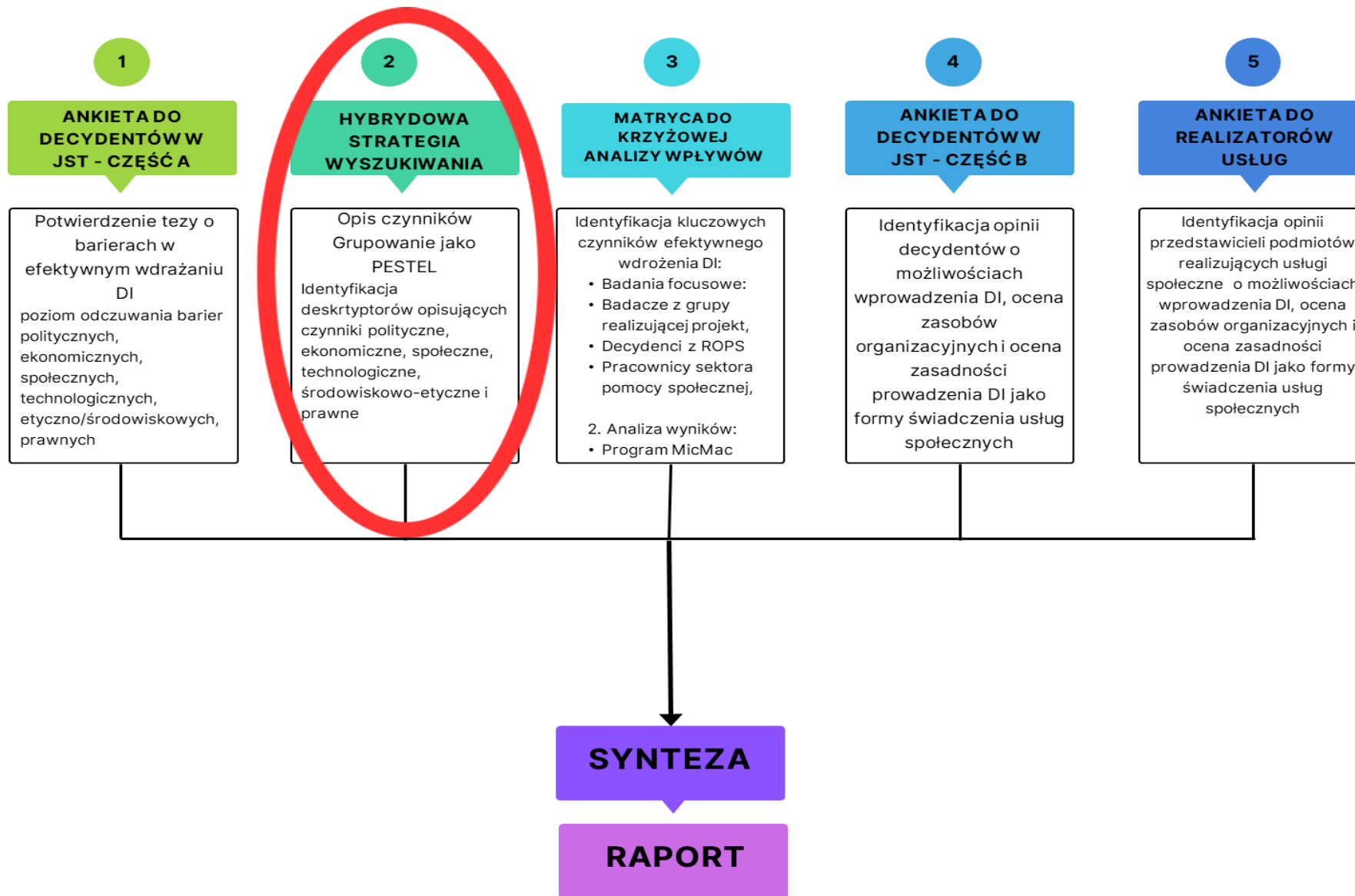
Technika badawcza raport część 1: sondaż za pomocą kwestionariusza ankiety, myślenie indukcyjne (badania realizowane przez PBS sp z o.o.) – 561 klasowo-warstwowy dobór, próba ważona

Technika badawcza raport część 2: hybrydowa strategia wyszukiwania, myślenie indukcyjne.

Technika badawcza raport część 3: metoda Delphi, zogniskowany wywiad grupowy, krzyżowa analiza wpływów za pomocą programu komputerowego Mic-Mac, myślenie indukcyjne.

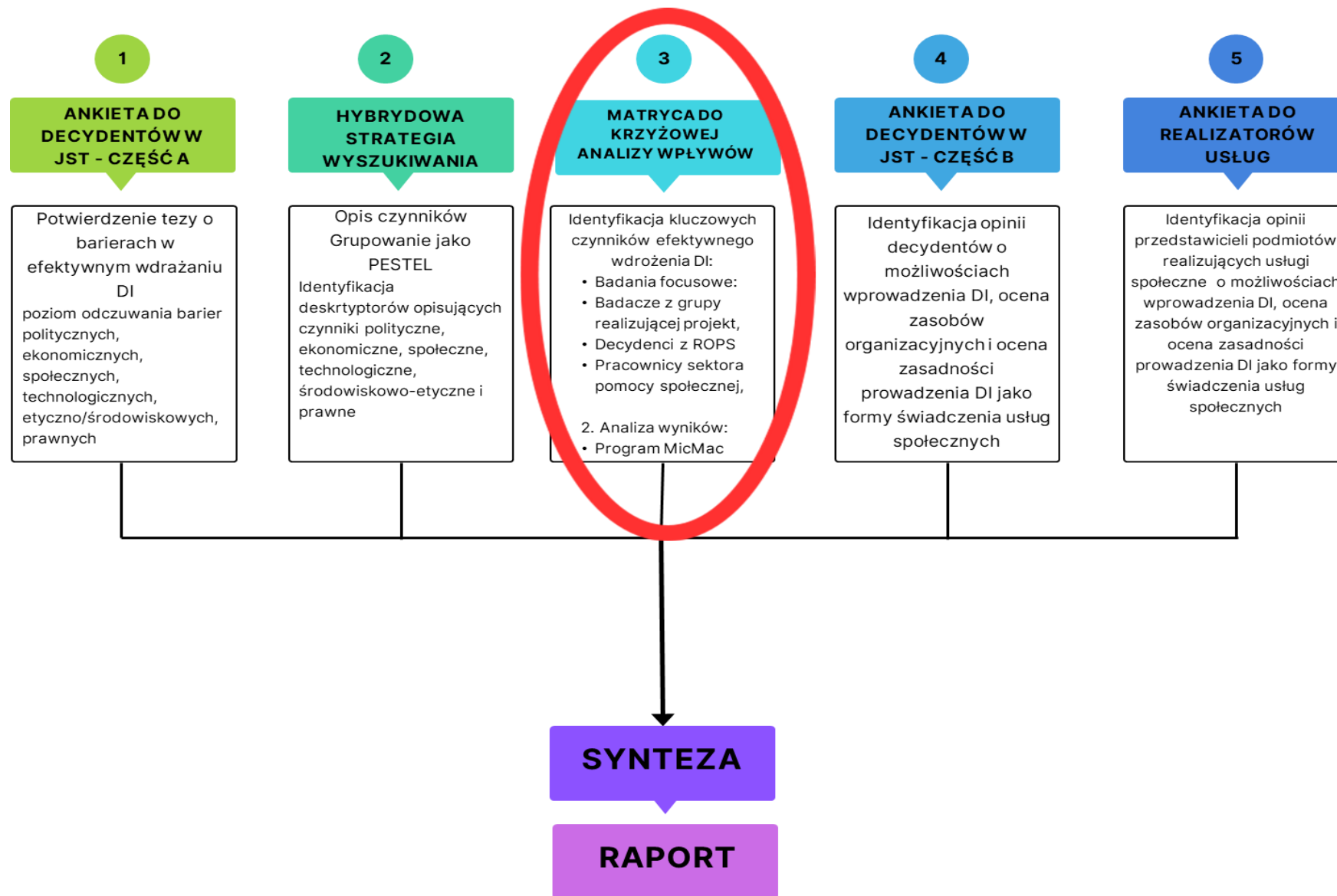
Technika badawcza raport część 4: sondaż za pomocą kwestionariusza ankiety, myślenie indukcyjne (badania realizowane przez PBS sp z o.o.)

Technika badawcza raport część 5: sondaż za pomocą kwestionariusza ankiety, myślenie indukcyjne.

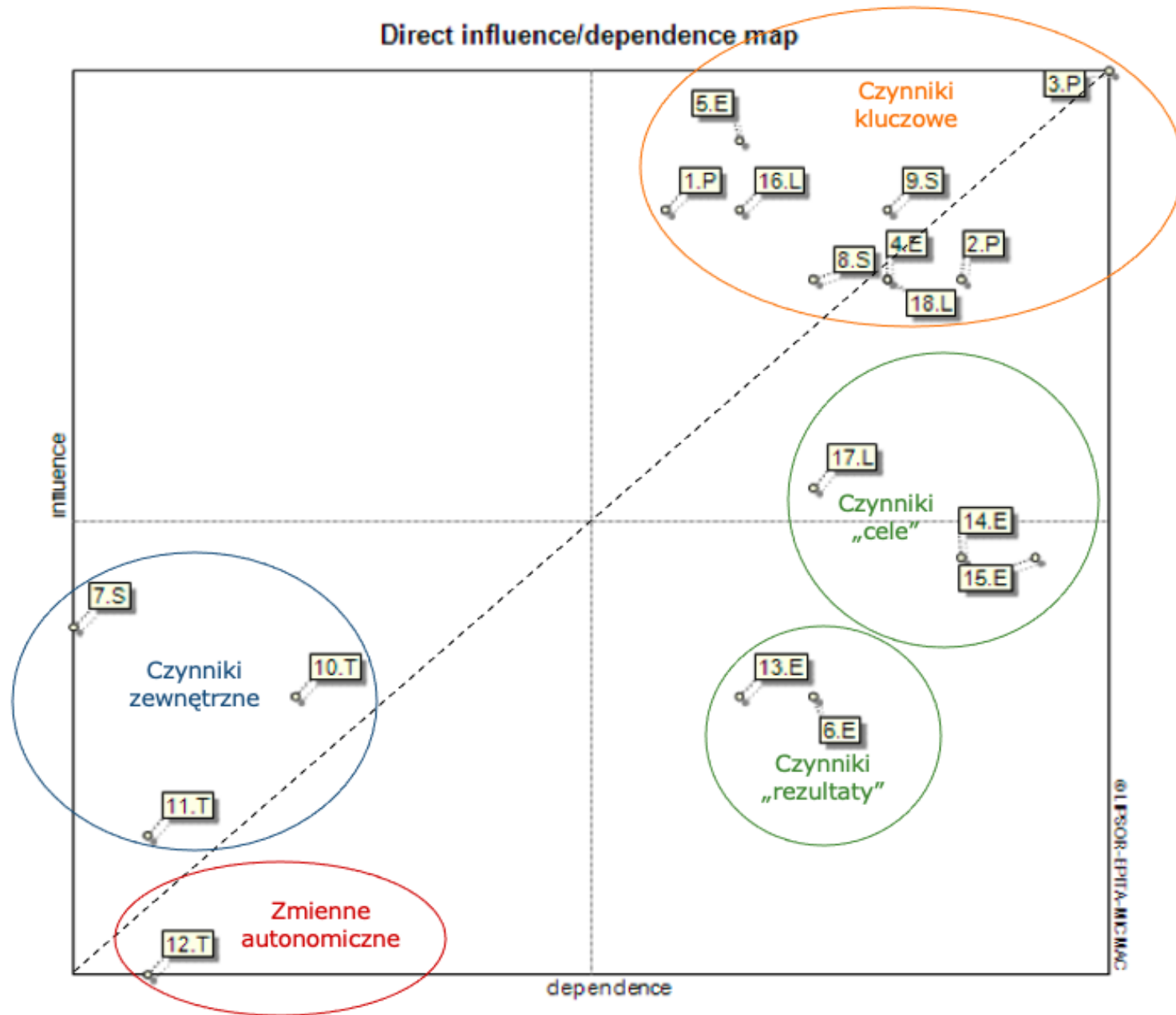

Charakterystyka czynników

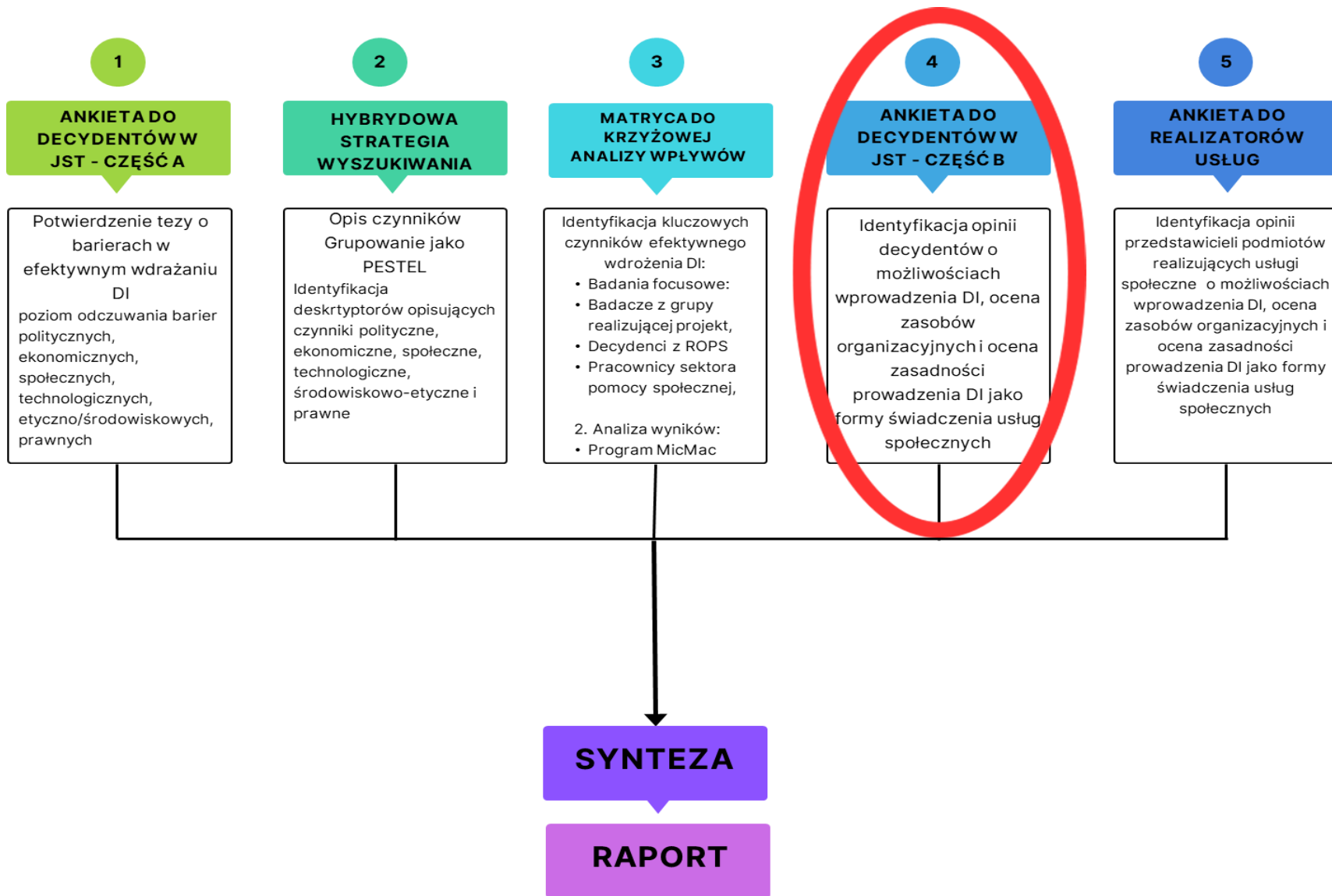
- **1. P: Tradycje sektora publicznego.**
- Dotychczasowa logika funkcjonowania sektora publicznego, czyli sposób w jaki usługi społeczne były realizowane wpływa na akceptację lub jej brak dla procesu deinstytucjonalizacji.
- **2. P: Agenda polityczna.**
- Opis zmiany sposobu dostarczania usług społecznych został bardzo dobrze przygotowany i przedstawiony podmiotom, które będą realizowały te usługi w nowej formule. Jest wsparcie administracyjne dla nowych rozwiązań.
- **3. P: Proces decyzyjny.**
- Sposób w jaki zapadają decyzje o wdrożeniu deinstytucjonalizacji jako sposobu na dostarczanie usług społecznych zapadają jawnie i transparentnie. Interesy organizacji, które będą dostarczały usługi są brane pod uwagę przez decydentów.
- **4. E: Finansowanie usług**
- Przygotowanie zasobów finansowych, które mogą zostać efektywnie wykorzystane w procesie wdrażania deinstytucjonalizacji ma znaczenie dla tego procesu.
- **5. E: Kondycja finansowa podmiotów świadczących usługi.**
- Dobra kondycja gospodarcza i wysoki poziom dochodów gminy oraz dobra kondycja finansowa podmiotów świadczących usługi dzięki umiejętnościom kierowniczym zarządzających w tych podmiotach.
- **6. E: Efektywność i kontrola.**
- Procedury zarządcze promujące monitorowanie i pomiar rezultatów działania oraz wdrażanie praktyk zarządzania ryzykiem jako wymóg formalny świadczenia usług w zdeinstytucjonalizowanej formie organizacyjnej.
- **7. S: Struktura społeczno-demograficzna.**
- Trendy demograficzne, przede wszystkim rozpad rodzin wielopokoleniowych, nasilona migracja, a szczególnie negatywne konsekwencje akceleracji procesów starzenia się społeczeństwa.
- **8. S: Wzrost wymagań społecznych.**
- Społeczeństwo oczekuje szerszego dostępu do świadczeń co oznacza, że w celu zaspokojenia rosnących wymagań społecznych i projektowania nowych form świadczenia usług poszukuje się innowacyjnych rozwiązań.
- **9. S: Kapitał społeczny.**
- Bliskie relacje między obywatelami i profesjonalistami oraz wola i zdolność obywateli do projektowania i wdrażania świadczenia usług społecznych we współpracy.
- **10. T: Oprogramowanie komunikacyjne.**
- Rozwój i zmiany w zakresie nowoczesnych technologii komunikacyjnych, zwiększające dostępność i efektywność świadczenia usług społecznych w środowisku zamieszkania.
- **11. T: Media społecznościowe.**
- Media społecznościowe wykorzystywane do inicjowania i prowadzenia działań, które sprzyjają świadczeniu usług społecznych w formule zdeinstytucjonalizowanej i zapewniają nowe możliwości rozpowszechniania informacji.
- **12. T: ERP i komputerowe systemy wspierania zarządzania.**
- Strategiczne podejście do zarządzania oraz wspomaganie ICT i standaryzacja procesów zarządczych.
- **13. E: Sprawiedliwość społeczna.**
- Nowe wyzwania powodujące, że dobrostan i spójność społeczna stają priorytetowymi celami UE.
- **14. E: Wartość publiczna.**
- Obywatele i profesjonalści darzą się wzajemnym szacunkiem i uznaniem, czują się współodpowiedzialni za świadczoną usługę, a także postrzegają deinstytucjonalizację świadczenia usług społecznych jako wartościową, korzystną i skuteczną.
- **15. E: Wrażliwość społeczna.**
- Odpowiednie postawy, a szczególnie responsywność i jakość zaangażowania władz lokalnych w dostarczanie usług społecznych zmieniających jakość życia społeczności lokalnej.
- **16. L: Mechanizmy regulacyjne.**
- Jakość stanowionego prawa regulującego funkcjonowanie organizacji realizujących usługi społeczne oraz jego dostosowywanie do wymagań sformułowanych w dokumentach strategicznych UE.
- **17. L: Przestrzeń instytucjonalna.**
- Rozwiązania w zakresie umiejscowienia deinstytucjonalizacji w dotychczas funkcjonującym systemie realizacji usług – umożliwiające sektorowi publicznemu angażowanie obywateli, społeczności lokalnych i organizacji sektora obywatelskiego.
- **18. L: Profesjonalizm w zakresie wykonywania kompetencji prawa.**
- Autonomia profesjonalistów oraz stałe i silne przywództwo, stały rozwój kompetencji uniwersalnych, zarządczych i cyfrowych.

Direct influence/dependence map

OBSZAR	CZYNNIKI KLUCZOWE
Polityczne	1.P. Tradycje sektora publicznego. 2.P. Agenda polityczna. 3.P. Proces decyzyjny.
Ekonomiczne	4.E. Finansowanie usług. 5.E. Kondycja finansowa podmiotów świadczących usługi.
Społeczne	8.S. Wzrost wymagań społecznych. 9.S. Kapitał społeczny.
Technologiczne	-
Środowiskowe/Etyczne	15.E. Wrażliwość społeczna.
Prawne	16.L. Mechanizmy regulacyjne. 18.L. Profesjonalizm w zakresie wykonywania kompetencji prawa.

Ocena skuteczności formy świadczenia usług społecznych, responsywności urzędników i poziomu kapitału społecznego

Pytania problemowe			Skala			
			Wysoka	Średnia	Niska	Trudno powiedzieć
A5.01	53	Jaka jest Pani/Pana zdaniem skuteczność świadczonych usług przez CUS?	67%	21%	7%	5%
A5.02	54	Jaka jest Pani/Pana zdaniem skuteczność świadczonych usług przez OPS?	48%	43%	4%	5%
A7	56	Jaki jest w Pani/Pana ocenie poziom responsywności urzędników w Pani/Pana urzędzie?	35%	45%	5%	14%
A8	57	Jaki jest w Pani/Pana ocenie poziom kapitału społecznego w Pani/Pana społeczności lokalnej?	22%	51%	13%	14%

Wiedza dotyczące deinstytucjonalizacji

Pytanie problemowe			Skala				
Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza lub nie zgadza się Pan/Pani z następującymi stwierdzeniami			Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
A1.01	1	Wiem, na czym polega proces deinstytucjonalizacji jako element polityki społecznej.	29%	50%	5%	2%	14%
A1.04	4	Idea deinstytucjonalizacji usług społecznych jest za mało upowszechniana.	24%	53%	7%	2%	14%
A1.06	6	Za mało wiemy o deinstytucjonalizacji usług społecznych – jest to duża niewiadoma.	22%	50%	15%	4%	10%
A1.07	7	Przy obecnym stanie wiedzy o deinstytucjonalizacji trudno powiedzieć czy to jest dobry kierunek zmian w polityce społecznej.	13%	46%	19%	6%	17%
A1.10	10	Znam kontekst i dokumenty procesu deinstytucjonalizacji.	10%	35%	21%	9%	25%

Na ile zgadza się Pan/Pani lub nie zgadza z poniższym stwierdzeniem? Wiem, na czym polega proces deinstytucjonalizacji jako element polityki społecznej.

Pytanie/województwo	Łącznie się zgadzam	Łącznie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
Ogółem	79%	7%	14%
Dolnośląskie	77%	4%	19%
Kujawsko-pomorskie	63%	21%	16%
Lubelskie	81%	8%	12%
Lubuskie	48%	28%	24%
Łódzkie	83%	2%	15%
Małopolskie	83%	11%	6%
Mazowieckie	86%	4%	10%
Opolskie	75%	10%	15%
Podkarpackie	80%	5%	16%
Podlaskie	76%	6%	18%
Pomorskie	87%	5%	8%
Śląskie	79%	4%	18%
Świętokrzyskie	86%	0%	14%
Warmińsko-mazurskie	89%	1%	9%
Wielkopolskie	83%	3%	14%
Zachodniopomorskie	70%	12%	18%

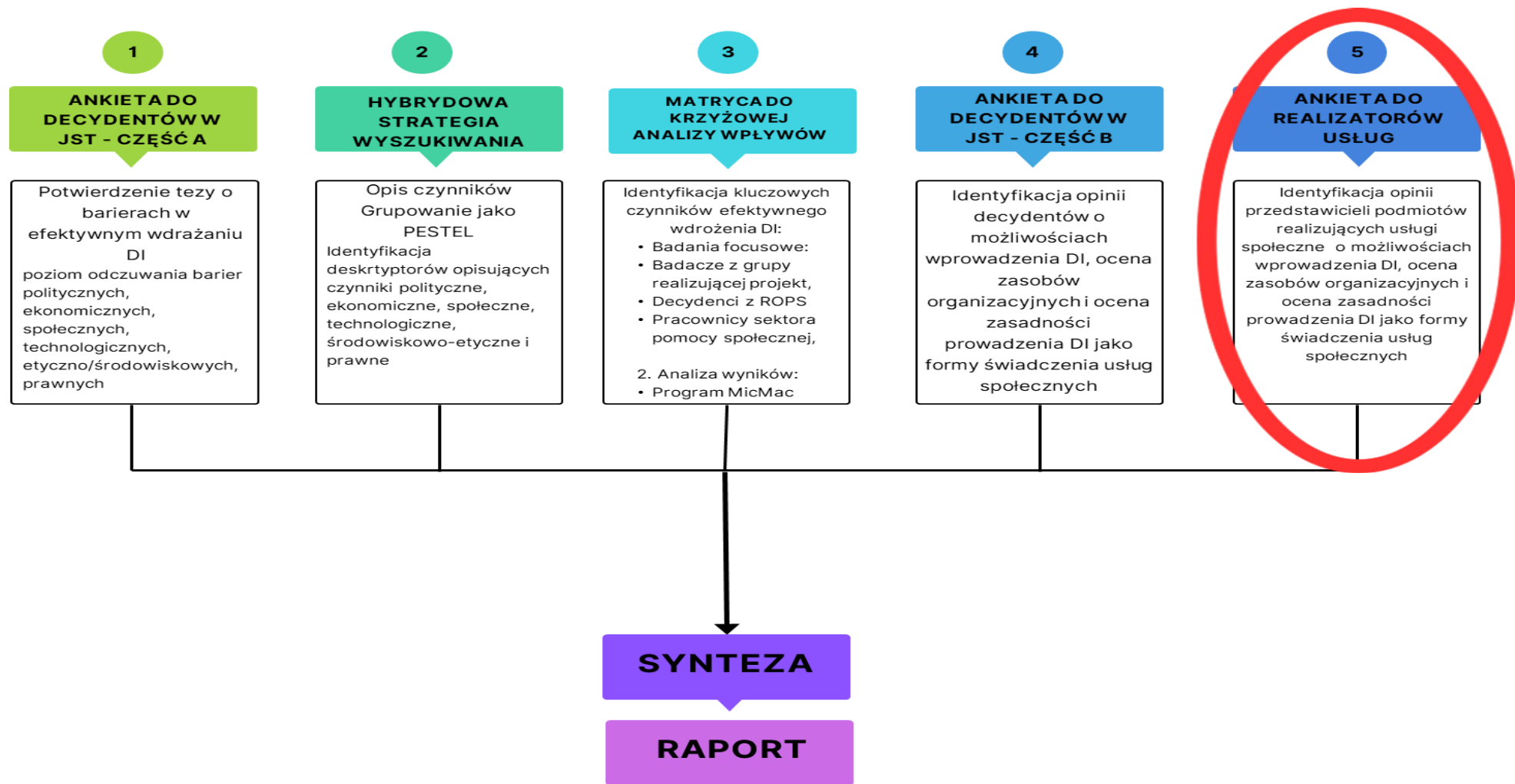
Przekonania dotyczące deinstytucjonalizacji

Pytanie problemowe			Skala				
Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza lub nie zgadza się Pan/Pani z następującymi stwierdzeniami			Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
A1.02	2	Deinstytucjonalizacja jest właściwym kierunkiem przemian współczesnej polityki społecznej.	17%	48%	9%	3%	23%
A1.03	3	Deinstytucjonalizacja przyniesie więcej szkód niż pożytku.	3%	12%	32%	19%	34%
A1.05	5	Proces deinstytucjonalizacji jest nieunikniony i konieczny do wprowadzania.	15%	45%	11%	4%	24%
A1.08	8	Proces deinstytucjonalizacji osłabi istniejące instytucje i wprowadzi chaos.	7%	16%	35%	11%	32%
A1.09	9	Dzięki deinstytucjonalizacji poprawi się jakość usług społecznych.	13%	40%	11%	5%	32%

Wrażliwość na potrzeby

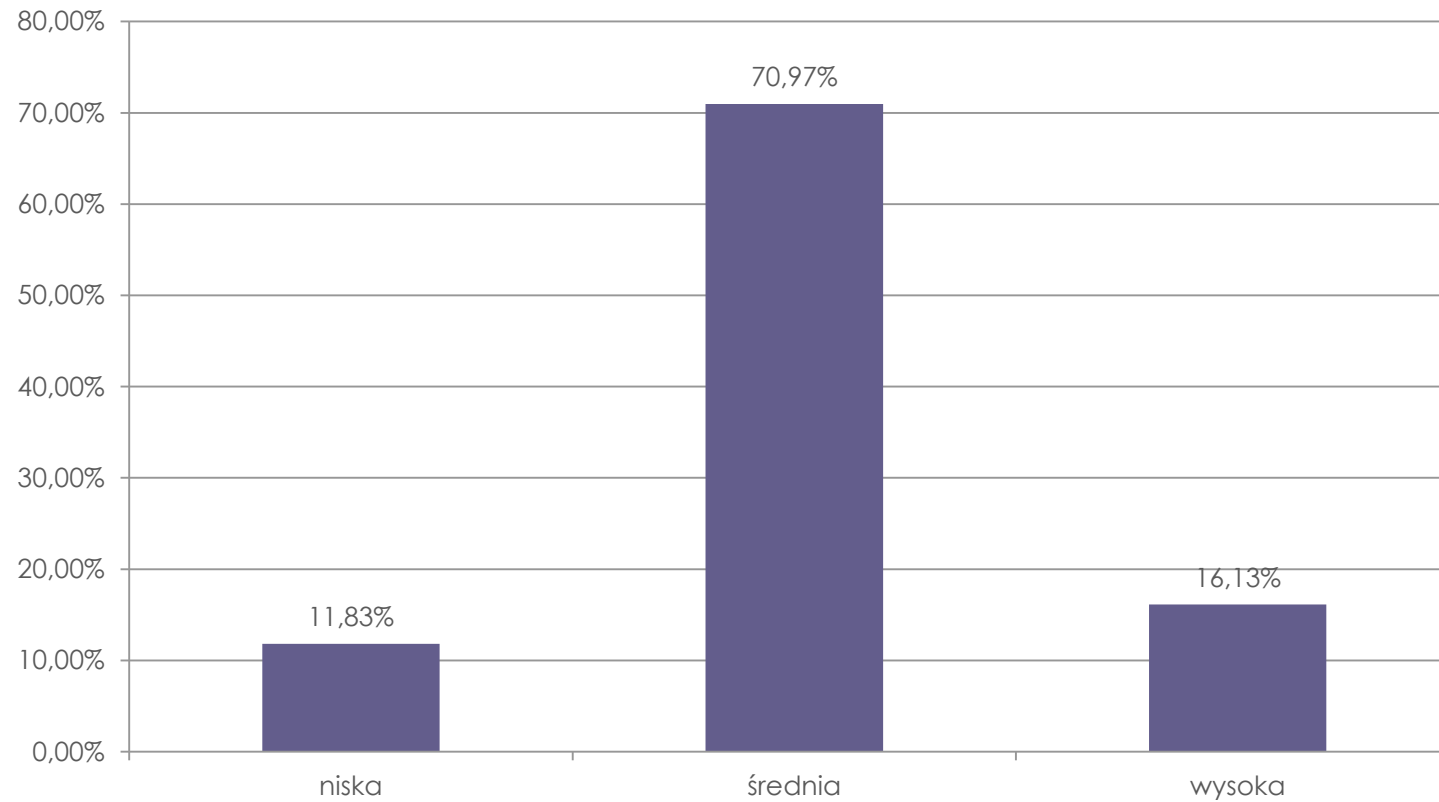
Pytanie problemowe			Skala				
Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza lub nie zgadza się Pan/Pani z następującymi stwierdzeniami Odpowiedzi w bazie excel A1			Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
A1.11	11	Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest naszym priorytetem w polityce społecznej.	8%	31%	18%	5%	37%
A1.12	12	Jesteśmy zaawansowani w procesie deinstytucjonalizacji usług społecznych.	3%	9%	42%	19%	27%
A1.13	13	W urzędzie mamy pracowników (pracownika), którzy są włączeni w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych.	7%	13%	26%	37%	17%
A1.14	14	Pracownicy (pracownik) urzędu włączeni w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych uczestniczyli w specjalnym, dedykowanym temu zagadnieniu szkoleniu (szkoleniach).	18%	19%	34%	18%	18%
A1.15	15	Pracownicy (pracownik) urzędu włączeni w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych uczestniczyli w szkoleniu (szkoleniach) dotyczącym nowych rozwiązań cyfrowych w usługach społecznych (np. nowe oprogramowania, teleopieka, komunikacja zdalna).	7%	17%	22%	34%	20%

	Tak, opracowaliśmy	Nie, ale jesteśmy w trakcie opracowywania	Nie, ale planujemy to opracować	Nie, nie opracowaliśmy i nie planujemy	Trudno powiedzieć
Przygotowanie dokumentów programowych dla procesu deinstytucjonalizacji	3-7%	3-6%	18-29%	20-46%	27-30%
Dokumenty dotyczące oszacowania potrzeb w zakresie opieki całodobowej	4-10%	3-5%	19-27%	27-41%	31-32%
Diagnoza dostosowania usług stacjonarnych do świadczonych w miejscu zamieszkania	2-4%	3-4%	19-23%	36-45%	31-33%
Diagnozy dotyczące zmiany formy świadczenia usług	4-15%	2-5%	18-31%	20-42%	29-35%
Diagnoza dotycząca możliwości wprowadzenia usług zdalnych	5-13%	3-5%	21-22%	34-40%	26-29%

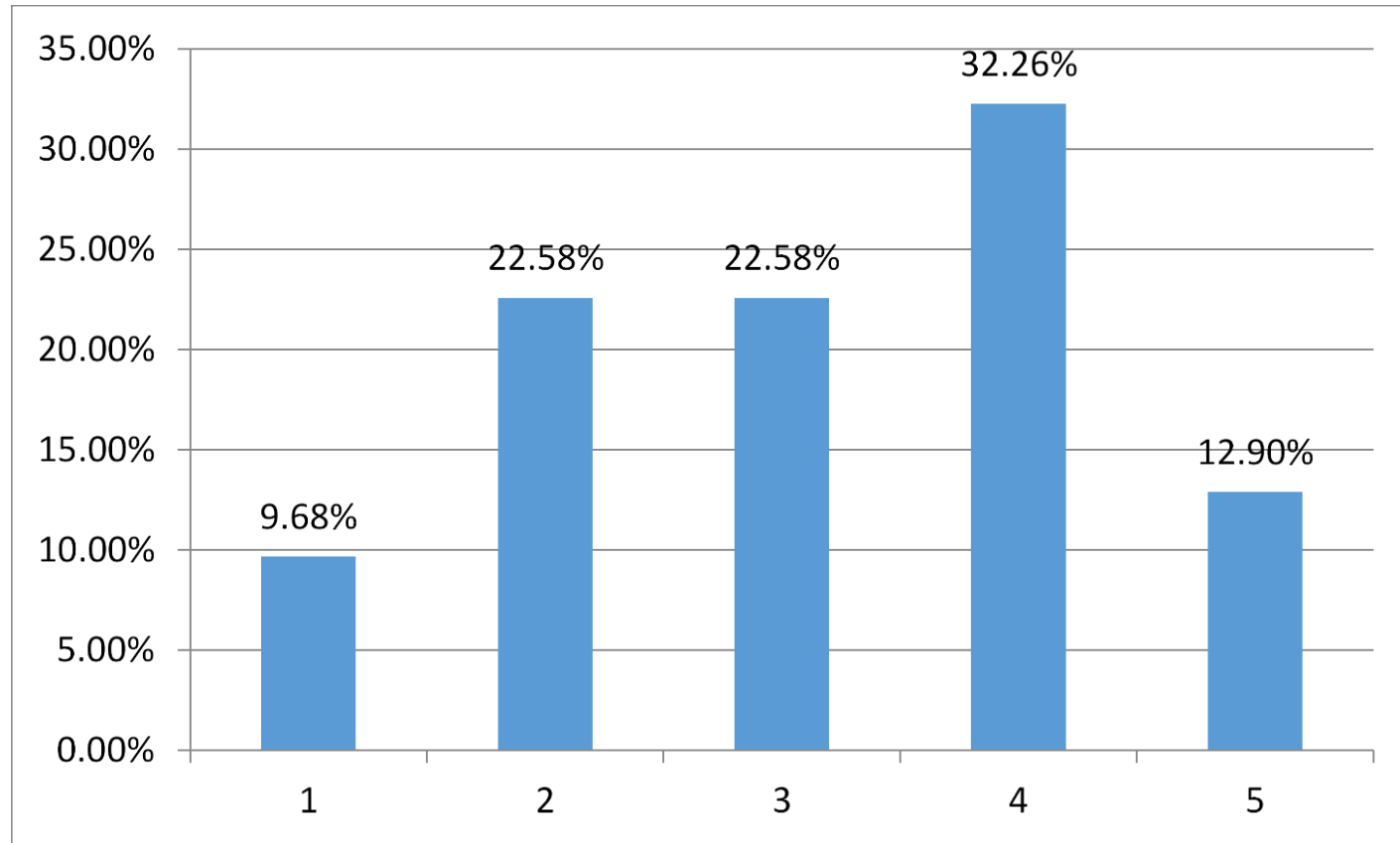

- Informacje na temat przekonań respondentów (**osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej**) na temat przygotowania organizacji działających w ich gminach do efektywnego wprowadzenia deinstytucjonalizacji usług społecznych jako redefiniowanej polityki publicznej, zostały zebrane w konsekwencji realizacji sondażu badawczego przeprowadzonego w dniu 13 czerwca 2023 roku.
- Dobór grupy do badań był **celowy, ale nie reprezentatywny**. Celowość była uzyskana poprzez przeprowadzenie badań wśród pracowników sektora pomocy społecznej, którzy uczestniczyli w spotkaniu informacyjno-edukacyjnym w zakresie rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji, zorganizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, w dniu 13 czerwca 2023 roku. W spotkaniu potwierdziło swoją obecność 158 pracowników JOPS z gmin działających na terenie województwa śląskiego – obecnych było 146.
- Z uwagi na fakt, iż na terenie województwa Śląskiego jest 167 gmin można założyć, że znakomita większość podmiotów odpowiadających za dostarczanie usług społecznych swoim mieszkańcom była obecna w trakcie wspomnianego wydarzenia.
- Po weryfikacji zebranego materiału, do dalszej analizy zakwalifikowano **93 prawidłowo wypełnione i kompletne ankiety**.

Ocena skuteczności dotychczasowego sposobu dostarczania usług społecznych

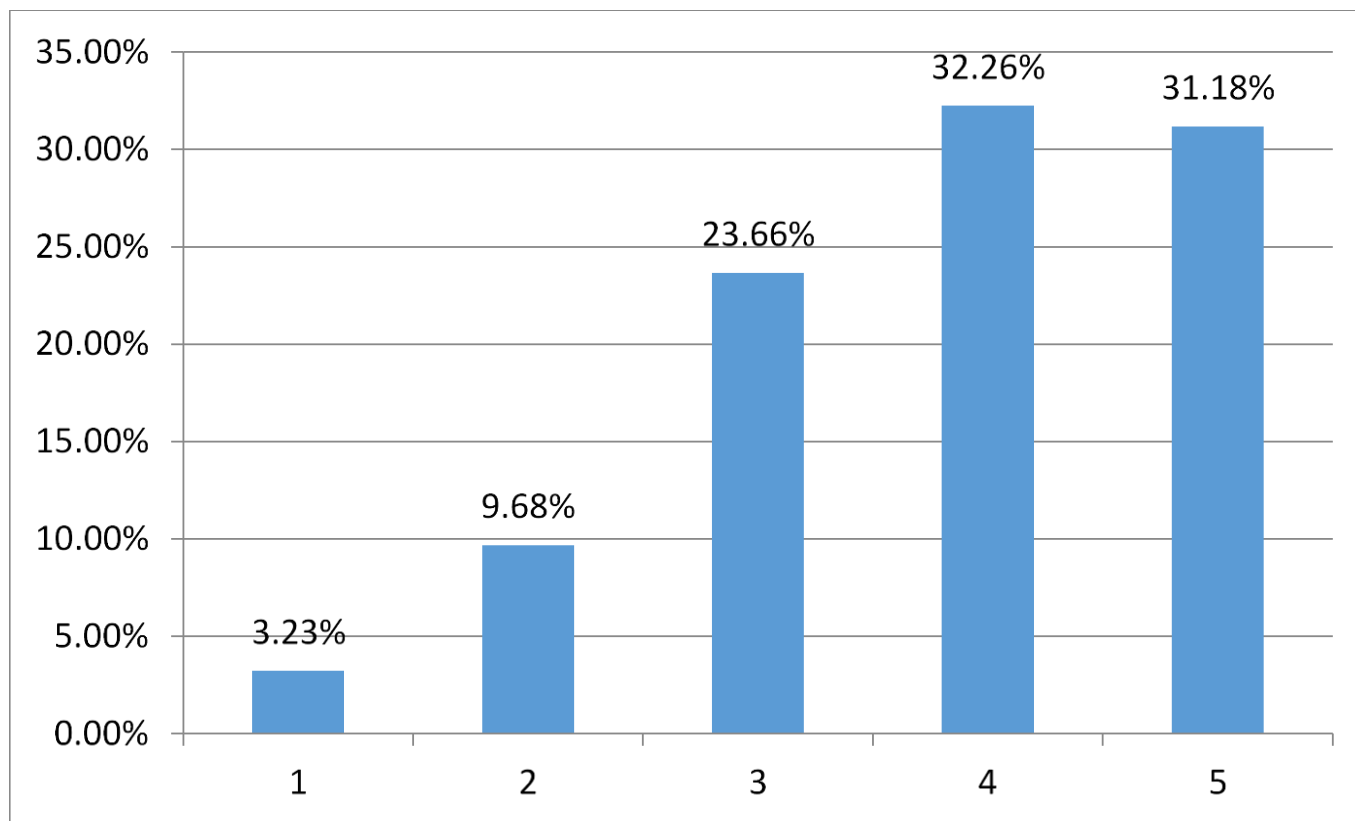

Wykres 1. Ocena przygotowania (wiedza, umiejętności, zasoby) do włączenia się organizacji w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych

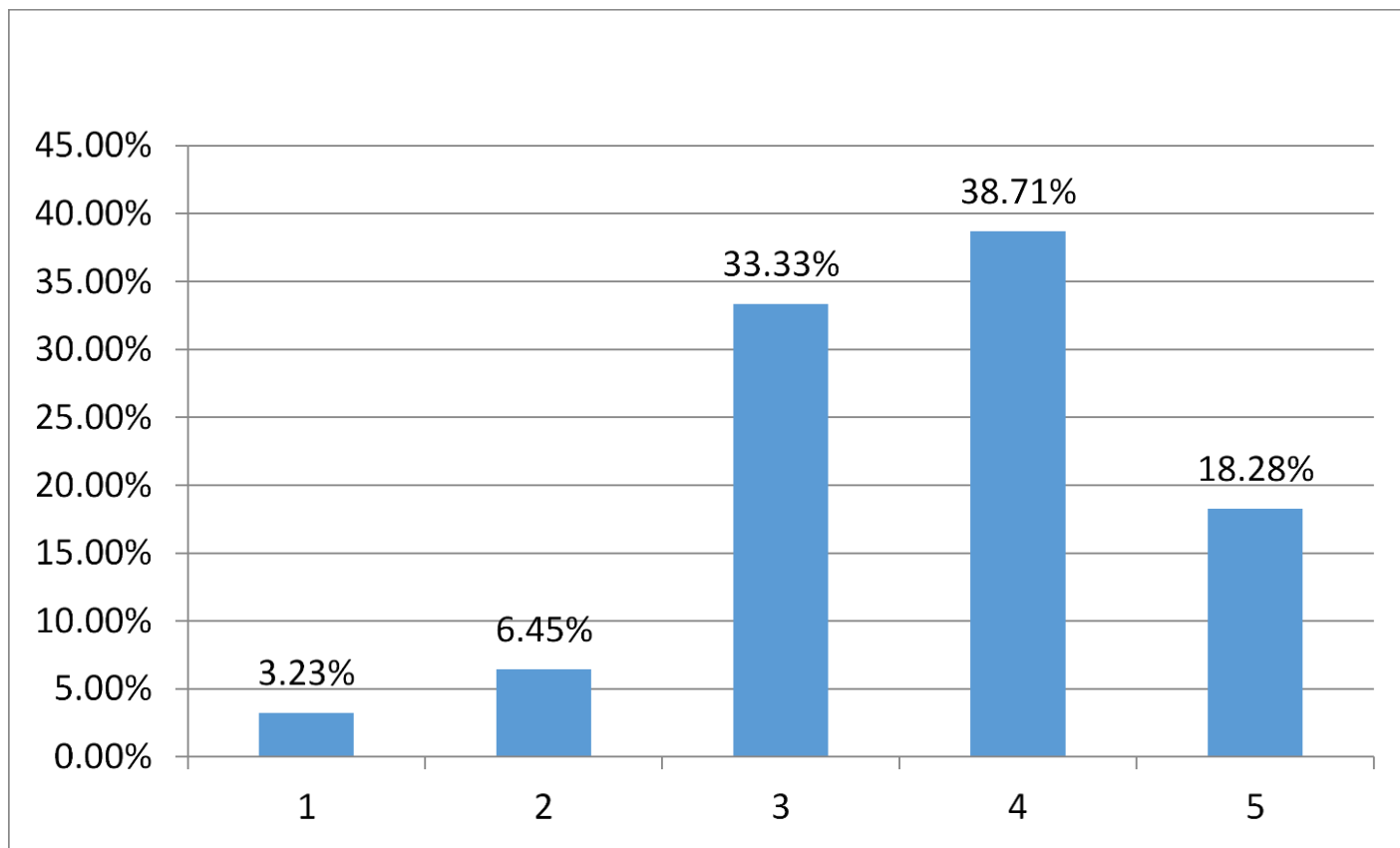
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 12 *Pana/Pani organizacja jest przygotowana (wiedza, umiejętności, zasoby) do włączenia się w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Ocena stosunku do procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych wśród zarządzających

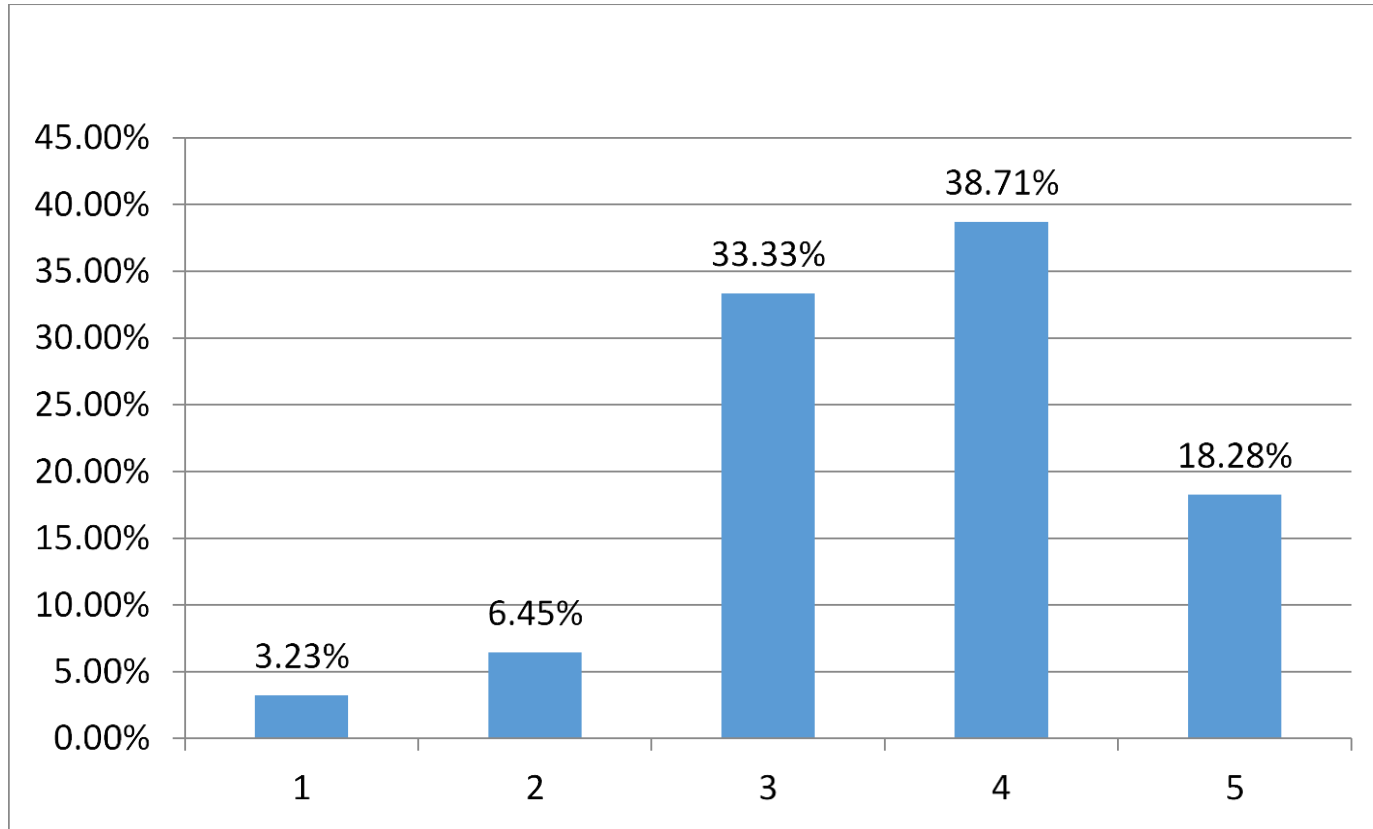
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 14 *Jako zarządzający w organizacji ma Pana/Pani pozytywny stosunek do procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Ocena potencjalnej poprawy jakości usług społecznych, w konsekwencji przejścia do formuły bardziej środowiskowej

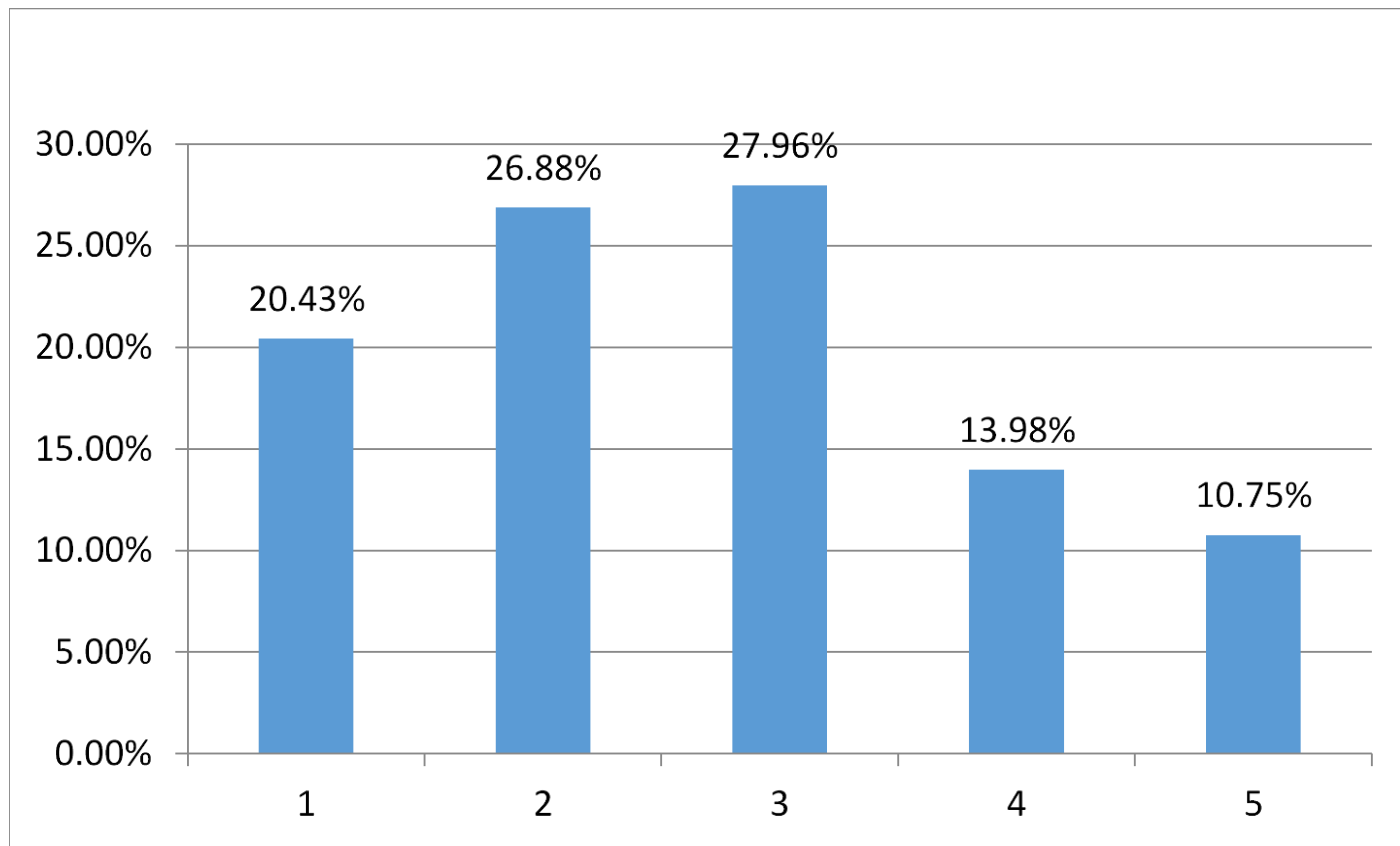
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 27 *Przejście do realizacji dotychczasowych usług w bardziej środowiskowej formule poprawi jakość świadczonych usług* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Ocena potencjalnej poprawy dostępności usług społecznych, w konsekwencji przejścia do formuły bardziej środowiskowej

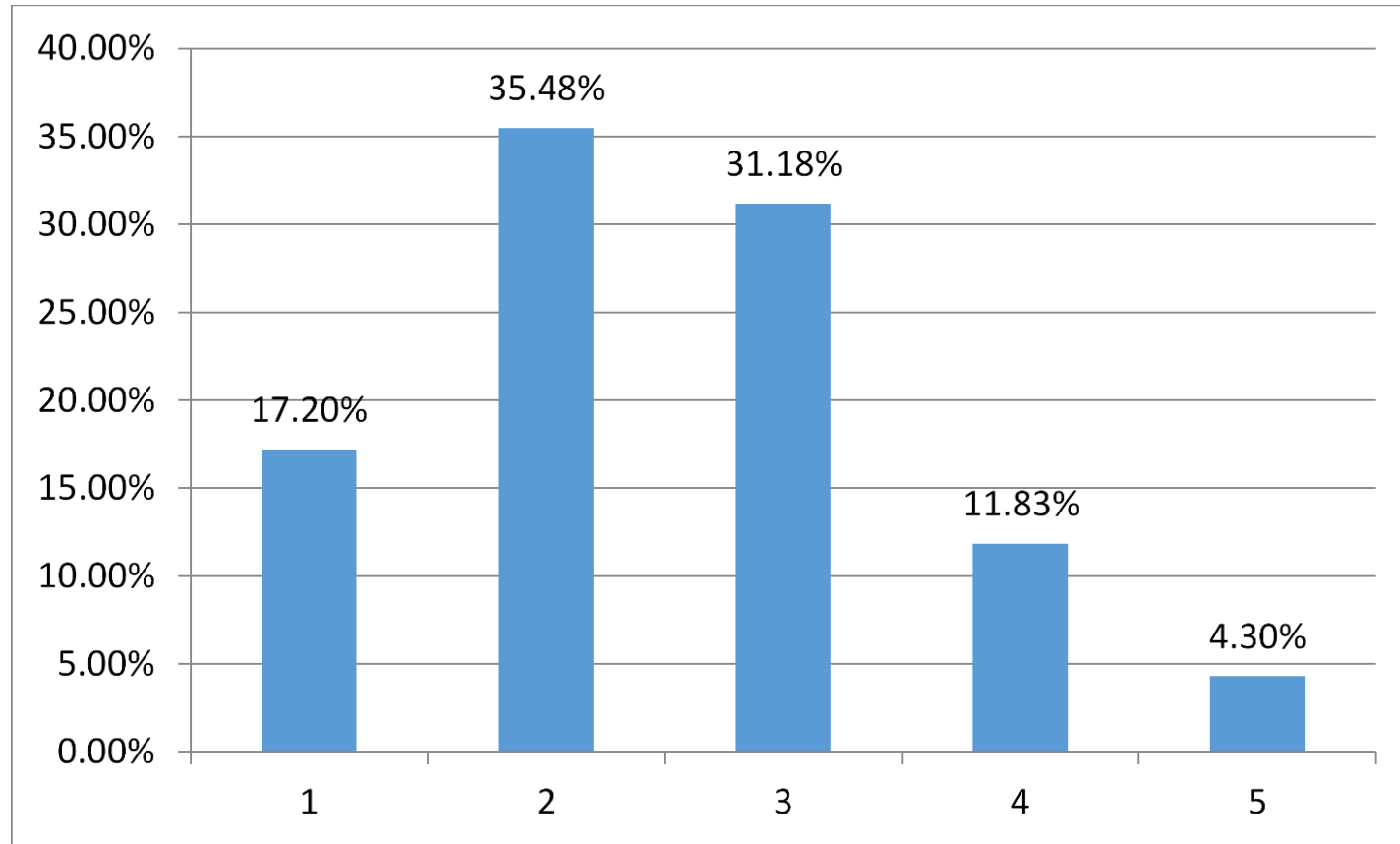
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 28 *Przejście do realizacji dotychczasowych usług w formule bardziej środowiskowej poprawi dostępność do usług społecznych* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Przygotowanie diagnozy potrzeb w zakresie usług świadczonych w miejscu zamieszkania i planu pracy z osobami, które opuściły instytucje opieki całodobowej

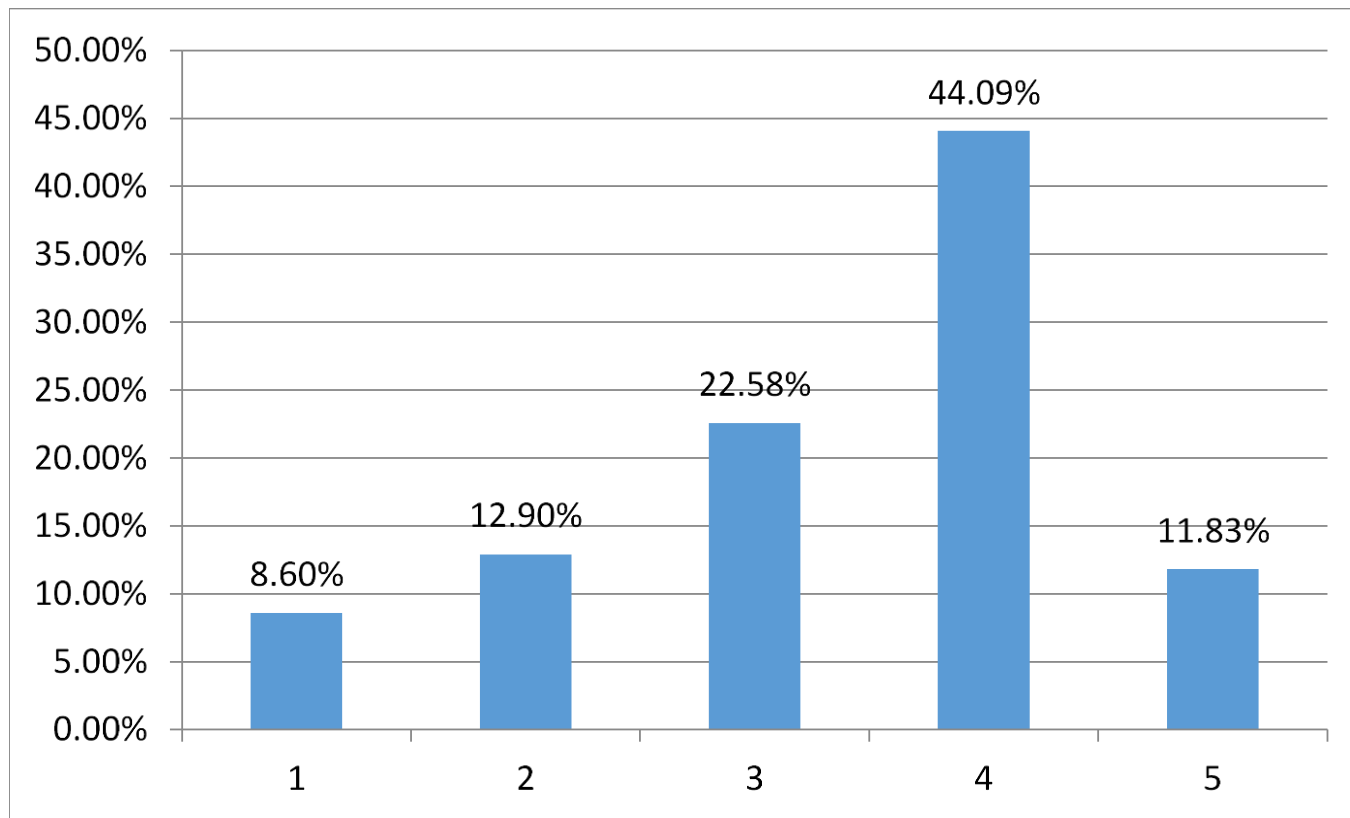
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 8 *W gminie, w której Pana/Pani organizacja działa przygotowano diagnozę potrzeb w zakresie usług świadczonych w miejscu zamieszkania i plan pracy z osobami, które opuściły instytucje opieki całodobowej* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Przygotowanie planu działań, mającego na celu zredukowanie liczby osób przebywających w placówce całodobowo

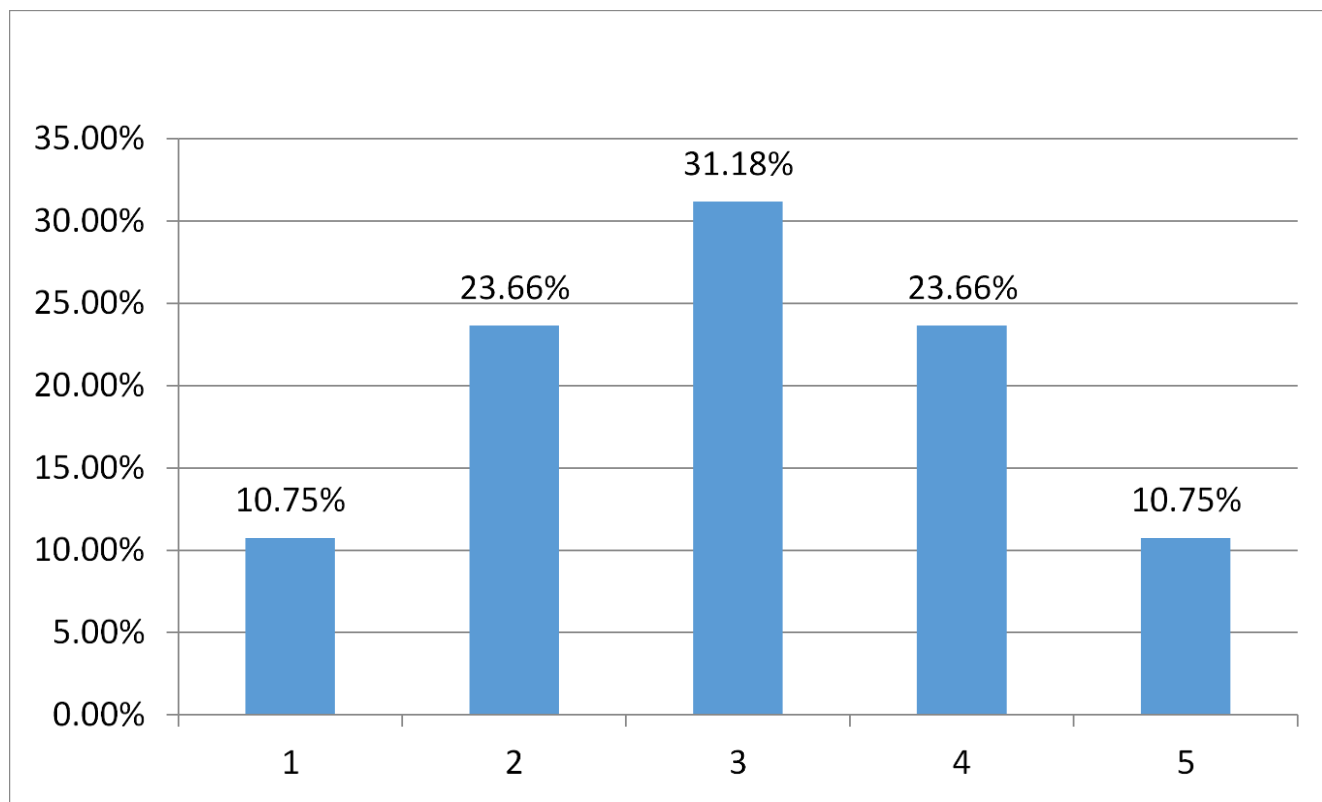
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 10 *W Pana/Pani organizacji przygotowano plan działań, mających na celu zredukowanie liczby osób przebywających w placówce całodobowo* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Ocena możliwości zaspokajania potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców w konsekwencji zaistnienia deinstytucjonalizacji usług społecznych

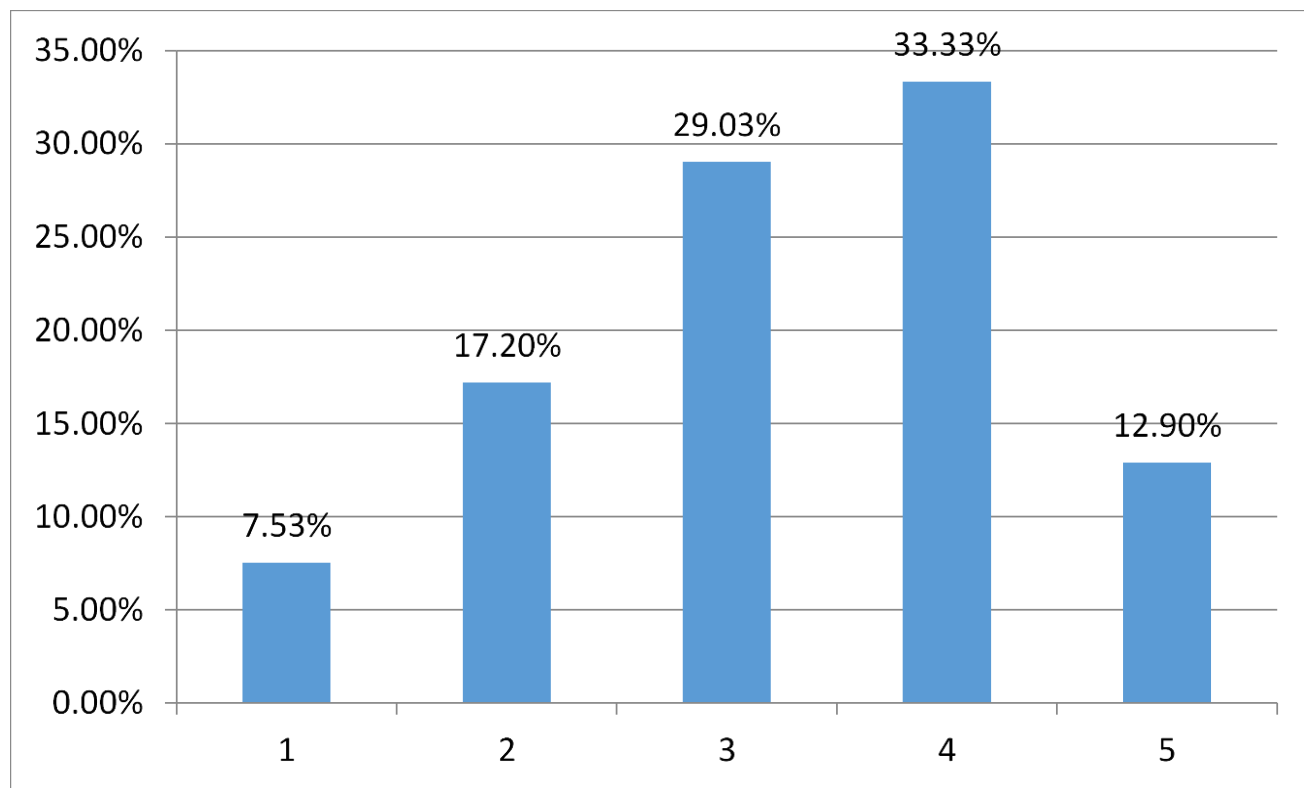
Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 9 *Uważa Pana/Pani, że dzięki deinstytucjonalizacji usług społecznych zgłaszane przez mieszkańców potrzeby będą zaspokajane adekwatnie do ujawnionego zapotrzebowania* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Aktywne uczestnictwo organizacji w procesie przygotowywanie schematu organizacyjnego przechodzenia do bardziej środowiskowej formy świadczenia usług społecznych

Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 13 *Pana/Pani organizacja aktywnie uczestniczy w procesie zainicjowanym przez gminę a dotyczącym przygotowania schematu organizacyjnego dla bardziej środowiskowej formy świadczenia usług społecznych* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Wykres 1. Ocena potencjału zaspokojenia zwiększonego zapotrzebowania na usługi społeczne, świadczone w środowisku zamieszkania, przy obecnych zasobach

Źródło: Kwestionariusz ankiety do realizatorów usług społecznych pytanie 24 *Zasoby (rzeczowe, finansowe, osobowe, informacyjne, relacyjne), którymi dysponuje Pana/Pani organizacja pozwolą optymalnie zaspokoić zwiększone zapotrzebowanie na usługi społeczne świadczone w środowisku zamieszkania* (załącznik 1). Skala: 1-nie zgadzam się, 2-raczej się nie zgadzam, 3-ani się zgadzam, ani nie zgadzam, 4-raczej się zgadzam, 5-zgadzam się.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Kooperacja EFEKTYWNA
-SKUTECZNA

**UCZELNIA
KORCZAKA**